

Anestesibok i ny upplaga

Matts A B Halldin, Sten G E Lindahl, red.
Anestesi. Andra, reviderade upplagan. 681 sidor. Stockholm: Liber; 2005. ISBN 91-47-05193-0.

Recensent: Eskil Dalenius, specialist i anesthesiologi, chef för Försvarsmaktens sjukvårdscentrum, Hammarö.

Redaktörerna har lyckats samla 69 författare (60 i föregående upplaga). De representerar samtliga universitetstyper, men hämtas också från flera länssjukhus och från utlandet (Reykjavik och Seattle). Sex kapitel har helt eller delvis fått nya författare, och två kapitel har omarbetats särskilt grundligt: »Risk och säkerhet« och »Försörjning med medicinska gaser«. Det förstnämnda har gått från ett fyrkantigt docerande kring ASA-klasser till ett entusiasmerande stöd vid patientbedömningen. Det sistnämnda har inte ökat så mycket i omfång men är helt omskrivet. Det är dock anmärkningsvärt att oxygenkoncentratorer inte nämns med ett ord!

Det 57:e och sista kapitlet (jämför soppkungen Heinz berömda »57 varieties« från 1896) uppges handla om framtiden, men har kvar mellanrubriken »Med 2000-dörren på glänt...« från föregående upplaga. Denna dörr är numera vidöppen, och man hade önskat att valans spådom nått litet längre. Här utmålas drömmen om ett nytt, inert inhalationsnarkosmedel (men ingenstans nämns xenon vid namn!). Mer anmärkningsvärt är uttalandet: »Under det första decenniet på 2000-talet blir sjukvården färdig med sitt förändringsarbete« (!). Fromma tanke ...

Redaktörernas inledning andas viss förmätenhet då man skriver: »Knappast någon annan specialitet (än anestesi) ställer liknande krav på brett kunnande«, och: »Få specialiteter har ett så omfattande forskningsfält som anesthesiologin.«

Många kapitel har kompletterats

med referenser (flertalet moderna och relevanta), vilket efterlystes av denne recensent för fem år sedan. Vissa (notabelt det om spinal- och epiduralanestesi) saknar dock fortfarande referenser, och får skämmas!

»Att välja anestesiform« (kapitel 27) är en pärla! Fakta om antingen metod X eller Y kan man hitta överallt, men en jämförande diskussion om X kontra Y är eljest svårfunnen. Just detta utgör anesthesiologens vardag!

Korrekturfelen är fåtaliga, dock fler än i första upplagan. En arkaism finns på sidan 245, ordet Rubenballong. Begagnar dagens unga anesthesiologer denna glosa? Eljest, även i samma kapitel, används det mer adekvata andningsblåsa. Uttrycket intravasal infiltration som synonym till IVRA (i kapitel 25) är okänt för mig. Ett fel som recensenten förgäves påtalade år 2000 är att »crash induction« (i dag oftare kallat »rapid sequence induction«) av flera författare förvanskats till »crush«. Termen syftar givetvis på det brådskande, inte på att krossa patienten! Tvivlande hänvisas till originalreferensen Woodbridge PD. »Crash induction« for tracheal intubation. JAMA 1967;202:845.

Registret är bokens svagaste sida

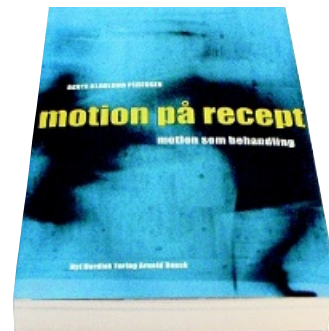
Register görs numera med datorhjälp, och tyvärr har kvaliteten därmed försämrats jämfört med den epok då författaren och förlagsredaktören manuellt valde ut orden. Nu är allt lika viktigt, namn på anesthesiologer från förgången tid indexeras obarmhärtigt och blandas friskt med ord som ingen letar efter i registret, såsom Enkelrum, Fyra S, Handryggen och Mikrofon. Orden Ketamin och Ketalar indexeras separat och har olika sidhänvisningar. Av de fem sidor på vilka ordet Ketamin pekar är högst två relevanta, och till en viktig sida saknas hänvisning.

Kapitlet »Omvårdnad« får recensenten att grubbla. Mycket av det som här framställs som ett eget område var på min tid normalkunskap för anesthesiologen, om än förmedlad av en kunnig syster. Är korrekt tubfixering vid intubation verkligen »omvårdnad«?

Uppbyggnaden med ett stort antal, oftast korta kapitel i kombination med det ohjälpsamma registret gör strukturerad läsning svår – boken måste liksom första upplagan läsas från pärm till pärm – men då har man också lärt sig det mesta inom anesthesiologin!

Man bör ha någon av upplagorna

Den som har första upplagan behöver inte köpa den här, men alla som inte har någon behöver köpa denna!

Ny bok inom ett nytt ämnesområde

Bente Klarlund Pedersen. **Motion på recept. Motion som behandling.** 271 sidor. Köpenhamn: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck A/S; 2005. ISBN 87-17-03709-3.

Recensent: Matti Leijon, folkhälsovetare, MPh, Folkhälsovetenskapligt centrum, Landstinget i Östergötland; styrelseledamot i Yrkesföreningar för fysisk aktivitet (YFA).

En ny dansk bok om motion på recept – motion som behandling.

Det har under det senaste årtiondet skett en markant ökning av antalet vetenskapliga artiklar som på olika sätt behandlar relationen mellan fysisk aktivitet och hälsa/ohälsa. Trots att ämnesområdet fysisk aktivitet i forskningssammanhang är ett relativt nytt område har genomslaget varit stort, och det är inte många som idag ifrågasätter värdet av att vara fysiskt aktiv. Det skapar efterfrågan av en litteratur med god vetenskaplig kvalitet som återfinns i gränslandet mellan den rent vetenskapliga och den mer populärvetenskapliga.

Flera böcker i ämnet

I Sverige har det under de senaste åren kommit ut böcker som »Fysisk aktivitet för nytta och nöje« (Ekblom & Åstrand 1999) och »Aktivt liv« (Ekblom & Nilsson 2000). För hälso- & sjukvården kom 2003 boken »Fyss – fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling« som nu följs upp av en populärversion »Fyss för allas«. Motsvarande utveckling ser vi i våra grannländer, där bl a Danmarks motsvarighet till Fyss, »Håndbog om fysisk aktivitet – forebyggelse og behandling« (Klarlund Pedersen & Saltin), nu fått en uppföljare i boken »Motion på recept. Motion som behandling«, skriven av Bente Klarlund Pedersen, som är överläkare på Rigshospitalet i Köpenhamn och professor vid Köpenhamns